

Christian Schlee Peter Danckwert

Theoremata Theologica De Aeterna Praedestinatione Seu Electione Filiorum Dei Ad Salutem

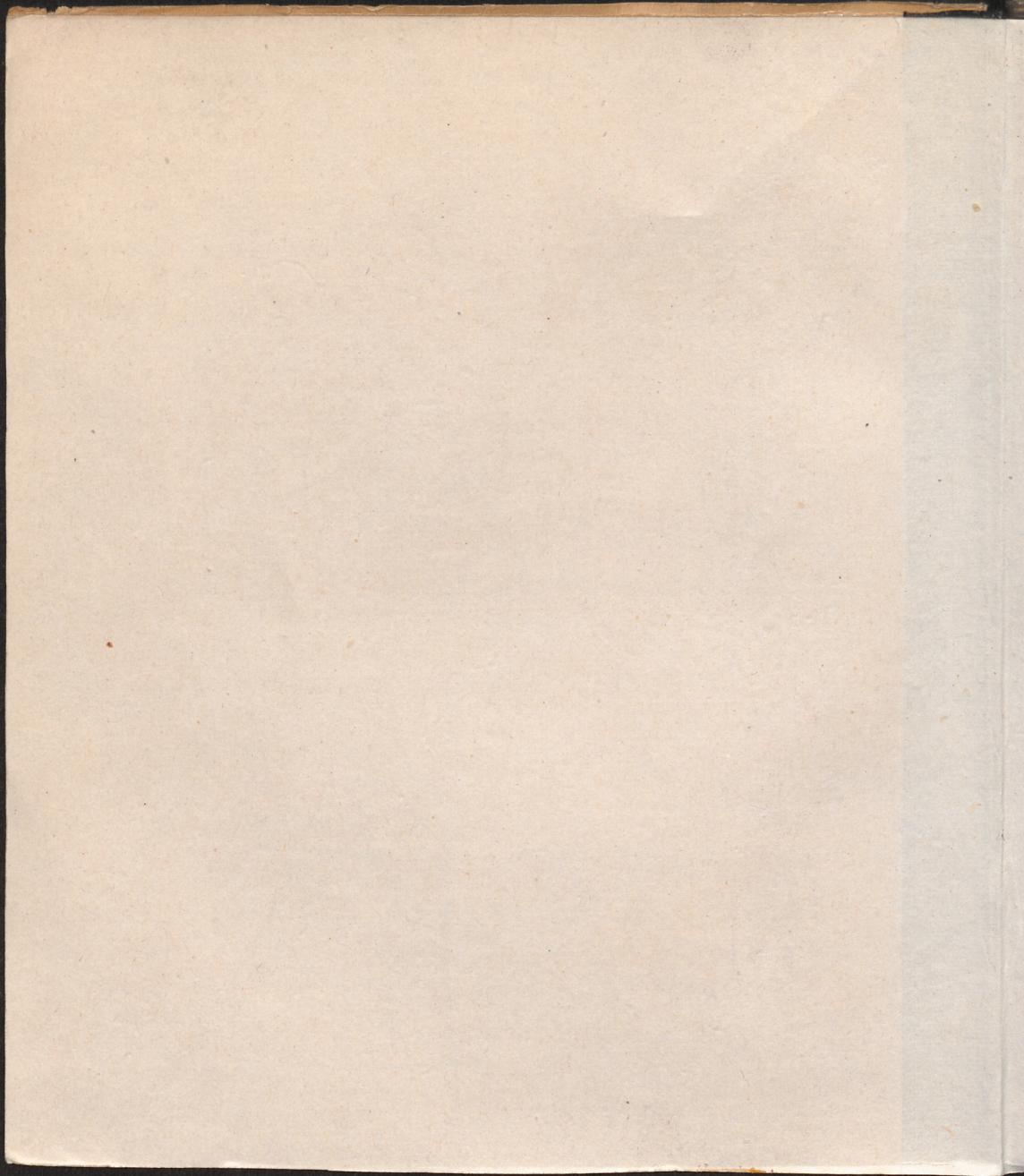
Rostochii: Reusner, 1605

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn756815398>

Druck Freier Zugang

Schlee
Chr. Hedanus
R. U. theol. 1605.

THEOREMATA
THEOLOGICA
DE AETERNA
PRÆDESTINATIONE
SEV ELECTIONE FI-
LIORVM DEI AD SA-
LVTEM,

QVÆ

Sub Divini Numinis Auspicijs

Reverendi Collegij Theologici autoritate,
In Academia ROSTOCHIENSI,

PRAESIDE

M. CHRISTIANO SLEDANO
ROSTOCHIENSI.

Ad disputandum proposuit

PETRVS DANCKVVERT, L. Holsatus.

ROSTOCHII

Apud Christoph. Reusnerum. 1605.

Viro

*Reverendâ dignitate, pietatis zelo, singulari
eximîâq; virtute & doctrinâ cla-
rissimo,*

DN. MATTHIÆ CLODIO, Ecclesiæ
Itzehoënsis & diœcesios istius præposito dignif-
simo & vigilantissimo, Domino Mæ-
cenati suo æternùm colendo;

JVXTA AC

Integerrimis & prudentissimis viris,

Dn. PETRO FINCKEN, Reipub. Hufensis
Secretario, avunculo suo longè
charissimo,

Dn, IOHANNI DANCWERT,
fratri optimo,

*Tyrociniùm hoc Theologicum, in debita obser-
vantia, honoris & amoris perpe-
tuam memoriam*

L. M.

dicat & offert

PETRVS DANCWERT,

CONTINUATIO.

Articulus de Aeterna Praedestinatione filiorum Dei, superiori, qui fuit de Persona Christi, rectè subjicitur. Illi enim electo Dei puero Esa. 42. vers. 1. Matth. 12. vers. 18. nostra Electio & Salus, tanquam unico fundamento innititur, per quem & in quo ab aeterno electi dicimur Eph. 1. vers. 4. imò ipse est, qui nos elegit Joh. 13. & 15. Quem articulum Satan purioris doctrina hostis acerbissimus nunquam impugnatum reliquit; dum Zizania in eum jamdudum sparsa, nostrorum iterum seculo enata, tam latè germinare fecit, ut ex agro Ecclesia eradicari prius haud posse videantur, quàm Dominus messis, ministris suis ea ipsa evellenda & comburenda precipiat. Matth. 13. vers. 30.

Nos interim erroneas sententias, quas spiritus ille mendax 1. Reg. 22. vers. 22. per os suorum prophetarum & hoc & superiori aeo protulit, averfantes: Ut de reliquis Christiana religionis articulis maximè in Ecclesiis nostris controversis ἀπολογησῶν, ἀπὸ τῶν θεοσοφικῶν adhuc differuimus; ita non minus & de hoc imperscrutabili PRAEDESTINATIONIS Filiorum DEI ad salutem mysterio δογματικῶν, ἀπὸ τῶν ἀπολογησῶν, quòd satis fuerit, dicturi, aut potius ex alibi dictis repetituri, quibusdam Theorematis, ad consuetum morem nostrum sub analysin vocatis, sana duntaxat hujus doctrina cognitionem, Sobriè, Reverenter & Prudenter proponemus, præcepto & exemplo majorum nostrorum, qui suam quoq; in hoc articulo confessionem contra Calvinianos & ceteros falsos fratres in undecimo articulo libri Christiana Concordia nobis posteris orthodoxam reliquerunt.

THEOREMA PRIMUM.

Doctrina de prædestinatione publicè in Ecclesia est prædicanda.

1. Assertionem hanc oppugnarunt tempore Augustini fratres quidam Gallia, quos hodie nonnulli secuti, sive ex modestiâ, sive diffidentiâ, mysterij tanti, ceu impervestigabilem & saluti pietatisq; studio perniciosam magis, quàm utilem doctrinam, non predicandam; sed perpetuo silentio involvendam statuunt.
2. Verùm & Gallis & nostris responsione sua satisfecit Augustinus lib. 2. de bono perseverantia cap. 20. & in fine 6. Hypognost: qui summam impietatem dixit, non predicare; immanem blasphemiam, negare predestinationem.
3. Cum enim Christus ex sinu aeterni Patris Evangelium prolatum Joh. 1. vers. 18. toti mundo totum & integrum predicandum jubeat Marc. 16. vers. 15. doctrinam de predestinatione, ceu precipuam ejus partem (utpote qua tota facit ad gloriam Dei, ad testificationem amoris & gratia ipsius erga nos, Rom. 8. vers. 30. 33. Eph. 1. vers. 3. 5. 6. ad salutem & consolationem electorum & piorum hominum) silentio opprimendam omninò prohibet.
4. Hinc Apostoli eam multoties à Christo inculcatam, in apertum producere, & Ecclesia proponere voluerunt, ut Scripta eorum passim demonstrant: immò ipse Paulus in tertio caelo edoctus demandatam, ex professo pertractare, & non silere voluit. Rom. 9. & 10. & 11.
5. Necessitas insuper, qua ex pervicaciâ impiorum & fanaticorum orta est, nos quasi cogit, ut illa, qua absq; scripturâ ipsi in hoc predestinationis mysterio liberè comminiscuntur, & ab ipsis in medium proferuntur, juxta praescriptum verbum & fidei analogiam refutentur. Tansum enim abest, ut hac doctrina pietati aliquid decerpatur, impietati addatur; ut maximè illam juret, hanc impediatur.
6. Sicut igitur propter abusum ipse usus rei non est tollendus: ita de hoc articulo doctrina ob sinistras quorundamo piniones non negligenda; aut rejicienda, quin potius eâ ipsâ de causâ, ut abusus & prava

prava opiones tollantur, fundamenta ex fontibus Israël exha-
nista, proferenda & proponenda sunt, quemadmodum Concordia
nostra liber pie sentit & loquitur.

THEOREMA SECVNDVM

Est verò in hujus articuli cognitionem à po-
steriori deveniendum.

1. Qui à priori hunc articulum inchoandum putant, infirmo & lubri-
co ingrediuntur pede. Non enim humanarum est virium &
rationis, arcanum & aeternum predestinationis decretum seposito
sacro codice, ex aeternitatis abyſſo investigare; incomprehen-
sibilia siquidem judicia & imperinvestigabiles via Domini. Rom.
11. v. 33.
2. Continere igitur nos debemus intra metas, quas sacra litera pro-
posuerunt: hæ enim unica norma & regula, ad quam, ceu ad
amussim & lydium lapidem omnia, qua Christianam fidem & re-
ligionem concernunt, metiri & examinare oportet; ad quam
cum serio Deus prohibuerit addi minuiq̃ quicquam; nos
cogitationibus nostris in abdita decreta descendere caveamus,
sed sapiamus ad sobrietatem; præceptore Apostolo Rom. 12. v. 3.
3. Et cum duplex sit via aliquid cognoscendi; una, quâ progredimur
à prioribus ad posteriora; altera, quâ ad priora à posterioribus;
illâ misâ hanc sequi hominem in cognoscenda de hoc decreto suo
voluntate Dei debere, certum est. Et firmiter statuendum,
non aliquid decrevisse Deum ab aeterno, quàm quod in tempore
per os Filij sui revelavit. Hypocritam talem facere, Deû qui aliud
decreverit, aliud scribi voluerit, summa est & impietatis &
blasphemia.
4. Multa quidem cum circa alios tum præsertim hunc articulum
questiones & controversiæ oriuntur; quarum rationem in hac
vita exactè reddere non possumus, quod ipse Paulus fatetur, qui,
etiamsi satis abunde hanc doctrinam in Epistolis tradidisset; ta-
men ali-

men aliquid abscondita sapientia divina relictum innuit, exclamatione seu Epiphonemate sub finem undecimi capituli ad Rom. ita concludens: O altitudo divitiarum sapientia & scientia Dei: quam incomprehensibilia iudicia & investigabiles via eius.

5. Ad quam Apostoli Exclamationem remittendi sunt hi, qui perplexis abstrusarum questionum ambagibus, hanc doctrinam ipsi sibi & aliis difficilem & obscuram reddunt; nos interim statuentes cum Cyrillo; maximam scientiam esse, in his, qua de Deo (abscondito) dicuntur, confiteri ignorantiam.

THEOREMA TERTIUM.

Et quidem non ex Lege, sed Evangelio.

1. *Ut in Lege iustitia nostra non fundata est, ita predestinatio exinde non petenda; siquidem hi solum dicuntur predestinati, qui iustificati Rom. 8, v. 30.*
2. *Lex neminem iustificat, sed tantum accusat, iram operatur, incutit horrorem, damnat, & ad inferos trudit. Rom. 3. v. 20. & 4. v. 15. Gal. 3. v. 10. Evangelium vero nobis viam monstrat ad astra ducentem; Est q̄, nihil aliud, quam aeterni propositi Dei, de salvandis hominibus in apertum in omnes gentes in obedientiam fidei prolatio: quod doctor ille gentium Paulus in multis suarum Epistolarum locis haud obscure innuit. Rom. 16, v. 25, 26. 2. Tim. 1, v. 10. Eph. 3, v. 9.*

THEOREMA QUARTUM.

Quod igitur ad nominis definitionem; discrimen inter Præscientiam, Providentiam, Prædestinationem seu Electionem accuratè observari debet.

1. *Hisce, qua dicta fuerunt, vocabalorum quorundam in hoc negotio usitatorum subnectere libet explicationem, ut sensu eorundem vero cognito, facilius ad sapientia adyta prorepere liceat. In illorum*

illorum enim interpretatione ad versarij à nostrarum Ecclesiarum Theologis (qui veram, genuinam & sacris literis optime congruentem sequuntur) disident, & hallucinantur.

2. P R A E S C I E N t i a vocem quod attinet, capitur illa generaliter & specialiter. Generaliter quidem in solo Dei intellectu posita, notat scientiam Dei generalem omnium rerum in mundo, non solum qua actu existunt: sed etiam qua sunt in potentia tam sua quam creaturae. Exod. 3. v. 19. Heb. 4. v. 13. Specialiter sumpta hac vox solos fideles & electos filios Dei respicit, cujus expressum testimonium habemus in Epistola Paulina ad Rom. 8. v. 29. Vbi praescientia vox non ἀόριστος seu indefinite de omnibus praescitis potest accipi: cum etiam impij praesciantur à DEO, quos tamen ad vitam praedestinos absurde inde deduceretur. Paulo ad stipulatur Petrus Epist. 1. cap. 1. v. 20.

3. Praescire autem dicitur Deus improprie & non ἀπὸ γενωσθῆναι. Non enim ut reliquarum creaturarum ex certis aliquibus signis, sic Dei praescientia pendet. Sed cum omnia intelligat, & cognoscat, siue sint praeterita, siue praesentia, siue futura, & quidem ab aeterno intelligat quod sint, quod est, quod erit, totum & partes, universa & singula, & genus & species, individua demum ipsa & individuorum ortus, progressus, successiones, facta, dicta, cogitata &c: Ita pro isthac tam infinita intelligentia & scientia sua, qua omnia ei sunt praesentia, nihil autem vel praeteritum, vel futurum, potius scire, quam praescire dicendus. In Deo enim non modo πρὸ γένεσιν, sed & γινώσκιν nobis comprobant sequentia testimonia, 1. Sam. 16. vers. 7. 1. Para: 28. vers. 9. Iob 24. vers. 4. Ecclesiastic: 42. vers 17. 1. Iob. 3. vers. 20. Ebr. 4. vers. 3.

4. Et si igitur indubitanter verum est, quod, ut jam dictum, Deus omnia in mundo praevideat & praesciat; praescientia tamen non simpliciter causa praescitorum efficientis rationem obtinet: quandoquidem ut Origenes supra caput 8. ad Rom. scribit: Non propterea aliquid erit, quia id scit Deus futurum, sed quia futurum

rum est, ideo scitur à Deo, antequam fiat, & Justin: Martyr Respons: 58. ad orthodox: Non, inquit, praescientia causa est ejus quod futurum est, sed id, quod futurum est, causa est praescientie; siquidem praescientiam non sequitur futurum, sed futurum consequitur praescientia.

5. Ad haec si praescientia Dei rerum praescitarum causa efficiens esset; necessariò illas ab aeterno una cum Deo extitisse concedendum foret, praescientia quia aeterna, & positâ causâ necesse ponatur effectum.

6. Et deniq; cum omnia sub praescientiam Dei cadant, mala pariter ac bona; nonne Deus etiam malorum causa? quod dictu & cogitatu longè est impium. Non Deus iniquitatis Deus est, Psal. 5. vers. 5. quam nequidem vult multò minus causat Nefas igitur est (inquit ad articul. fals. sibi impos. resp. 13. Augustinus) Deo adscribere causas illarum ruinarum. Qui etsi ex aeterna scientia praecognitum habet, quid unius cujusq; meritis retributurus sit, nemini tamen per hoc, quod falli non potest, aut necessitatem, aut voluntatem intulit delinquendi.

7. Praescientia aliquo modo innotuit: PROVIDENTIAE vocabulum jam videndum; quod sub se non solam notitiam rerumq; scientiam comprehendit: sed praeter notitiam efficacem quoq; earum curam, & ordinationem, & dispositionem, quâ Deus res à se conditas sustentat, & ut pro liberrima sua voluntate, ita & diversimode, gubernat & conservat, Psal. 119. v. 91. Matth. 6. v. 26. 28. & 10. v. 29. prospicit genus humanum, Job 10 v. 6. & in eo salutem praecipuè salvandorum Job. 14 v. 18. Tua, pater, providentiâ gubernat Sap. 13. v. 4. Et aequaliter illi de omnibus est cura cap. 6. v. 8.

8. Et ita non modo generalem, sed etiam specialem omnium & singulorum & minimorum quoq; curam gerit. Non enim Deus summus ille opifex & architectus rerum suas creaturas & opus, tanquam faber adificium effectum, relinquit, sed curat Et quemadmodum

admodum bonus princeps regno & subditis suis prospicit: ita supremus monarcha mundi, Rex Regum, & Dominus Dominantium DEVS, benigne prospicit & procurat amplissimum hoc theatrum mundi.

9. PRAEDESTINATIONIS & ELECTIONIS vocula, promiscuè in scriptura, & in hoc praesertim negotio accipitur, & applicatur primò Rebus, quae praereliquis eximiores & eminentiores praoptantur Esa. 58. vers. 6. Secundò Personis quae ad aliquod certum munus, Ecclesiasticum sive Politicum selecti dicuntur. Sic in Sacerdotium Domini tribus Levi eligitur Deut. 18. vers. 5. Apostoli ad Apostolatam Luc. 6. Saul & David ad imperium 1. Sam. 10. vers. 24. & 6. vers. 10. 12. Postremò de Electis (qui ἐκλεκτοὶ sive ἐκλελεγμένοι Marc. 13. vers. 20.) ad vitam aeternam sumitur.
10. Et cum utraq; vox idem denotet subjectum, electos videlicet filios Dei, inconcinne quidam contendunt discrimen aliquod ex sacris eruere, earumq; significationem damnatis applicare.
11. Patet igitur quid discriminis intersit inter Praescientiam & Providentiam, cum haec non nudam scientiam rerum, sed & curam earum complectatur, & libera sit Dei voluntatis, quae quid agit, liberè agit; Illa ad essentielle Dei Idioma referatur: necessariò enim Deus illa, quae fiunt, praevidet, & non potest non praescire, aliàs non posset esse Deus omniscius.
12. Praedestinationis sub Providentia vocem tanquam speciem sub genere comprehendi omnes Theologi uno consensu fatentur. Discrimen igitur & interea aliquod sit necesse est; cum hac generaliter omnem curam Dei circa res omnes & singulas complectatur: Illa non circa universa, sed hominum tantummodò perpetuam salutem occupata sit.

THEOREMA QUINTVM.

Quod ad rei definitionem; est Prædeterminatio aeternum & immutabile voluntatis divi-

B

næ de-

næ decretum & propositum, in Evange-
lio revelatum, quo DEVS ex beneplacito,
& gratuita misericordiâ suâ ad vitam
æternam elegit, & salvare decrevit, quos-
cunq; in Filium Mediatorem credituros,
& in verâ fide ad finem perseveraturos
præscivit; ut sint sancti & inculpati co-
ram ipso ad laudem gloriæ gratiæ ipsius.

1. *Definitio hæc à sacris literis nihil diversum habet, nec quod addi debeat desideratur, quod ex singularum partium examine erit perspicuum.*
2. *GENVS definitionis DECRETVM seu propositum facimus cum Paulo Rom. 8. v. 28. Eph. 1. v. 5. Prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum, in ipsum secundum propositum voluntatis suæ v. 9. secundum beneplacitum ejus quod proposuit in semetipso. & v. 11. secundum propositum & consilium voluntatis suæ; quod Græca voce Θεός dicitur, quæ interdum in bonam εὐσυνέθειαν, interdum in malam partem εὐσυνέθειαν usurpatur; prioris testem habemus Ioh. cap. 15. v. 16. posterioris pro decreto judicij & reprobationis Petrum 1. cap. v. 8. utriusq; locum Paulinum 1. Thess. 5. v. 9. Non posuit nos Deus in iram, sed in acquisitionem salutis.*
3. *ATERNVM. Non enim in tempore, sed ante tempora secularia, hoc est, ante jacta fundamenta & constitutionem mundi ad vitam æternam fideles electos & prædestinatos esse perspicue Paulus docet. Eph. 1. v. 4. 2. Tim. 1. v. 9. & Thess. 12. v. 13.*
4. *IMMUTABILE quoq; est. IN omnem enim æternitatem firmum stat & ratum, ut absq; ullo personarum respectu hi sint electi, qui fide sua Christum amplectuntur, idq; ad finem vitæ. Non igitur absolutum & simpliciter immutabile; Sed cum annexâ determinatione & ex parte voluntatis Dei, qui neminem absq;*

absquē certa mediorum rōzē elegit & salvare voluit Rom.
8. vers. 30.

5. **VOLUNTAS** divina definitioni inseritur, ceu definiti *Causa EFFICIENS*, quā solā & non aliā re extra seipsum in hominibus positā, ad eligendum nos impulsus est Deus; & huius paterna voluntatis fundamentum est Christus Deus & homo, in quo electos nos asserit Paulus. Eph. 1. vers. 4. 5.
6. **MEDIUM**, quo fundamentum apprehendere possimus, necesse est ut accedat, **FIDES**. Hac etiam ut *ὀργάνον*, electionis ordini admiscetur, non ut efficiens & impulsiva, Sicut enim non propter fidem justificamur sed per fidem, seu propter Christum fide apprehensum; ita quoq; electi sumus ab aeterno non propter fidem praevisam, sed per fidem & propter Christum electionis nostrae fundamentum fide apprehendendum.
7. **OBJECTVM** sunt **HOMINES**, non quidē indiscriminatim omnes, siue impij sint siue pij; sed soli in Christum credentes & in fide usq; ad vita terminum perseverantes; reliquis autem praedestinationis decreto suā ipsius culpā exclusis.
8. **FORMA** nostrae electionis consistit in ordine seu rōzē. Nam & Deus nos ab aeterno praedestinavit, & media constituit, extra & sine quibus nulla est electio. Quod videlicet mittere velit filium pro totius mundi peccatis passurum & tantum hos qui in filium credunt, & gratiam in Evangelio oblatam amplectuntur, salvos facere. Hic igitur ordo totus electioni includendus, nec quicquam ex eo subtrahendum.
9. **FINEM** huius decreti sacra litera faciunt duplicem; prior homines respicit, posterior Deum. Ideo enim nos elegit, ut coram ipso sancti & irreprehensibiles per Charitatem viveremus Eph. 2. vers. 4. & perpetuā cum ipso vitā frueremur. Rom. 9. vers. 23. & ut eō manifestior & illustrior esset gratia & misericordia ipsius, quae nos per dilectum charos reddidit. Eph. 1. vers. 5. 6. 12.

THEOREMA SEXTVM

Ad uberiorem hujus negotij intelligentiam
quatuor Hypotheses fuerint necessariae
observatu: I. De Voluntate Dei. II. De Me-
rito Christi. III. De Vocatione Evangelij.
IV. De Fide HOMINIS.

*Ut non modo definitio superiori Theoremate proposita & secundum
bona definitionis leges ritè resoluta rectius ac plenius intelligen-
tur; sed etiam, ut integrum praedestinationis mysterium piè
dextreque evolatur; de praememoratis quatuor hypothesibus quid
statuendum quove modo huc referenda sint, deinceps ex scri-
pturis sacris accurate & succinctè explicabimus, secuti scilicet
methodum nostrorum praeceptorum.*

THEOREMA SEPTIMVM.

Voluntas Dei alia est Antecedens, alia
Consequens.

1. *Vnica quidem & simplex est voluntatis divinae essentia, realiter
ab ipsius Dei voce nihil differens. Nihil enim in Deo proprie est,
quod non realiter idem sit ac Deus. Ut itaque Deus est immutabilis
& sine omni contradictione; sic & absolute una est Dei volun-
tas & simplex, non multiplex: quatenus verò pro objecto vo-
luntatis divinae externo seu, quod idem est, pro ipsis volitis ex-
ternis, qua Deus vult, sumitur, commodissime & καὶ αἰαλοῦσαν
scriptura, nostri Theologi eam multiplicem constituunt; & ut
presenti servit instituto, in antecedentis & consequentis divi-
sionem cum Damasceno agnoscunt & in Ecclesiis recipiunt.*
2. *ANTECEDENS seu προγενεθὴν voluntas Dei, homines in mun-
do nascituros simul & natos respicit, quorum omnium salutem
summo desiderio cupit; quã de causa Filium misit totius mundi
salvatorem, ejusque meritum universis annunciari & per verbum
offerri*

offerri jubet. Complectitur igitur antecedens hæc voluntas non solum hos, qui actu idipsum audiunt, & meritum Christi apprehendunt; sed & hos qui nunquam audiunt, credunt aut salvantur. Ezech. 33. Vivo ego &c: 1. Tim. 2. Deus vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

3. **CONSEQUENS** seu ἐπομένον similiter omnes respicit, sed audituros verbum & ei credituros, quos ad vitam prædestinat; cæteris non actu credituris propter solam finalem impœnitentiam, non absoluto reprobationis decreto, neglectis ac præteritis. De illis loquitur Epistola 1. Cor. 21. Placuit Deo per stultam prædicationem salvos facere credentes; de his Deut. cap. 18. vers. 18. 19. Prophetam suscitabo eis, & ponam verba mea in ore ejus, loqueturq; ad eos omnia, quæ præcepero illi: qui autem verba ejus, quæ in nomine meo loquetur, non audierit, ego ultor existam.

4. Nequæ contradictorias hæc ratione in Deum voluntates statuimus (exulat enim à Deo omnis contradictio) sed subalternas; Cum Deus non absoluto aliquo decreto sine pœnitentiæ & fidæ respectu, hos in gratiam recipit, illos gratiâ detractâ rejicit; in quo si impios Calvinianos sequeremur, verè in Deum contradictorias voluntates statucremus. Esse autem hoc & dictu & cogitatu horrendum, deinceps evincere conabimur.

THEOREMA OCTAVVM.

Antecedente sua voluntate Deus vult omnes homines in Christo salvos fieri.

1. Ex sacris literis manifestò liquet, & rationibus evidentissimis probare non difficile est, Deum omnium & singulorum hominum salutem nullo excepto, velle & expetere.
2. **TESTIMONIA** tot sunt & tanta, ut factio Calvinistica nihil habeat, quod pia assertioni piè & juste opponere possit. Insigne nobis suppeditat Epistola 1. ad Tim. 2. vers. 4. Deus vult omnes homines salvos fieri & ad agnitionem veritatis pervenire.

Rom 11. vers. 32. Conclufit Deus omnia sub peccatum, ut omnium miferetur. 1. Tim. 5. vers. 9. Deus non constituit nos ad iram, sed ad salutis acquisitionem, Et 2. Petri 3. vers. 9. Deus non vult ullos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti. Imò quod immota benevolentia erga nos contestatio est, juramento interposito, nolle se impij mortem Deus affirmat, sed ut convertatur ac vivat. Ez. 18. & 33.

3. Et ut testatum faceret Christus quanto desiderio desideraret hominum salutem, exitium populi Iudaici, non tantum externum illud & temporale: sed æternum æterna damnationis interitum deplorat, omnem exitij culpam & pœnam à se in ipsum perversum populum removendo, dum ait: Quoties volui te congregare; & noluiſti. Luc. 13. vers. 34.
4. Quod si quis manifestissimis hisce scriptura testimonijs contradicere velit, is Deum hypocritam, & aliud sentientem, aliud proloquentem simulatorem faciet, & notam impietatis & horrenda blasphemia non evitabit; qualem tandem simulationis & doli distinctionem adferat.
5. Hisce & alijs Matth. 11. vers. 28. Ioh. 3. vers. 16. Sap. 11. vers. 24. Et cap. 12. vers. 20. 21. subjicienda sunt RATIONES, quarum prima usitate ducitur à fine creationis. Creavit enim Deus homines, non ut aliquos absoluto decreto & voluntate æterna morti destinaret; sed ut omnes æternam vitam & gloriam bearet,
6. Condidit enim ad imaginem suam hominem, & ita condidit ad salutem; quandoquidem indissolubili nexu æterna salus cum imagine Dei coheret, ut illa integrâ salus nostra integrâ; jam autem in Adamo illa perditâ, perditâ etiam salus nostra fuisset, nisi restaurata per Christum. Non autem ut laboretur, sed ut staret à Deo hominem creatum, ex multis sufficiat locus Eccles: 15. vers. 11. & seqq.
7. Deinde, ratio secunda petitur ex missione Filij. Cum enim homo finem, ad quem conditus, transgressione mandati divini impedierit,

pedierit, ex merâ misericordiâ Filium suum redemptorem toti mundo, totiq̃ generi humano pro omnibus passurum misit, ut amissam in Adamo, in quo omnes peccaverant Rom. 5. vers. 12. imaginem Dei & aeternam salutem restauraret. Rom. 8. vers. 32. &c: ut sequenti hypothesi alterâ pluribus confirmabitur.

8. Hæc nostras rationes unanimi consensu & calculo suo approbans sanctissimi PATRES: Irenæus, Ambrosius, Chrys: August. & alij quamplurimi: quorum sententias omnes referre est præter institutum, loca indicasse sit satis. Irenæ: lib. 4. cap. 7. Amb. serm. 8. in Psal. 118. Chrys. de Convers. Pauli & Hom. 7. in Ioh. August: ad articulos sibi falsò impositos Art. 16.
9. Conclusio igitur firma est & immota; Deum velle omnes homines salvos fieri. Omnes dicimus & singulos generum, non genera singulorum, quemadmodum glossa adversariorum vult, qui hoc amplectuntur, & nomine mundi quosdam (electos scilicet) intelligi, contra usitatum scripturæ loquendi modum & ipsam pietatem, asserunt.
10. Quare horrendum & plusquam impium dogma illorum de Reprobatione, cui causam liberam & justam voluntatem Dei faciunt, absq̃ ullo impietatis, infidelitatis & impænitentiæ respectu aliquos ad interitum prædestinantem, merito juxta scripturam rejicimus, & canè angve q̃ peius detestamur.

THEOREMA NONVM.

Electio autem non antecedente sed consequente voluntate terminanda.

1. Cum omnia, quæ Deus fieri vult, non solum fiant, sed etiam eo modo fiant, quo vult; Electio, quæ in Christo, non in antecedente, sed consequente voluntate Dei collocanda erit. Hac enim tantum eos salvare vult, qui mediâ à Deo ordinata amplectuntur;

- vult & illos damnare, qui media oblata respuunt, hac duo iudicij & electionis decreta hoc loco sese offerunt.
2. Igitur cur predestinationem in consequente collocamus est perspicuum. Antecedens enim voluntas confusè & generatim omnes respicit, omniumq; salutem, nullius interitum. Consequens quidem etiam omnes respicit, sed non pari modo; salutem vult eorum, qui actu credunt, vult etiam iusto iudicij decreto ob antegressam incredulitatem, ut morte puniantur increduli.
 3. Deinde accedit Apostolus, Electioni præscentiam includens, quâ non tantum considerantur media salutis ex parte Dei, ut oblata; verum etiam respectu hominum ut usurpata, quemadmodum Theologi loquuntur. Deus enim, cujus præscentia non fallit, nec fallitur, secundum infinitam intelligentiam & scientiam suam, non omnes oblata gratiam & à se, proposita media accepturos prævicit; ideoq; secundum hanc prævictionem ab aeterno decrevit, iustum in illos iudicium exercere, reliquos mediis hisce usuros aeterna beatitudinis participes reddere.

THEOREMA DECIMUM

ÆTERNVS Pater Filium suum in mundum misit, ut pro omnibus omnium hominum peccatis satisfaceret.

1. *Ut voluntas Dei universalis, quâ erga omnes homines paternè affectus est, magis elucescat, meritum Christi universale expendendum erit & confirmandum contra impium & insulsum dogma Calvinianorum, qui minima parti generis humani (electis nimirum) Christum missum, proinde pro ijs solum mortuum contumeliosè scribere non erubescunt.*
2. *Scripturam à nostris partibus stare probatur. Principio enim Luc. 2. Angelus gaudium omni populo futurum in Christo in carnato annunciat. Rom. 8. vers. 32. DEVS proprio suo filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit ipsum. Similia*

loca

loca inspiciantur 2. Cor. 5. vers. 14. Heb. 2. vers. 9. 1. Tim. 2. vers. 6. Esa. 53. vers. 6.

3. Deinde ne ijdem $\kappa\epsilon\iota\sigma\tau\omicron\upsilon\gamma\epsilon\tau\omicron\nu$ & latibulum habeant, quo sese contra veritatem abscondere possint, universalem in particularem convertentes; evidentiora loca ex Iohanne petantur, ubi de electis speciatim simul & reprobis sermonem habet, ijsq; meritum Christi, si modo sibi applicent, commune facit in 1. canon: cap. 2. vers. 2. Christus est propitiator pro peccatis nostris: non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi. Vbi omni dubio remoto electos, & deinde mundum immundum id est impios intelligit. Plura Ioh. 1. vers. 29. & 3. vers. 16. 17. Et alibi extant testimonia, qua Christum esse Mundi servatorem & Mundo traditum: in quibus dictis terminus Mundi non potest pro Electis tantum & pro eligendis è mundo accipi, uti Aug. Tom. 7. Resp. ad artic. fals: imp: testatur.
4. Porro & quid est quod ex adversa parte obijci possit? nonne Scriptura etiam reproborum ac improborum hominum mentionem facit multis in locis, ubi de passione sermo est. Extat locus apud Paulum evidentissimus in Epist: Rom. 14. vers. 15. & 1. Cor. 8. vers. 11. Et apud Petrum Ep. 2. vers. 1. 2.
5. Præterea cum etiam ex præcedenti hypotesi pateat, Deum omnium salutem velle, hac constabiliri certo certius est. Neminem enim Deus in beatorum numerum recipit vel recipere vult, aut potest, quin idem sit Christi merito & passione redemptus & liberatus, sine quo nulla homini salus.
6. Deniq; & ne desit Patrum autoritas, audiamus ex multis unum Chrysi: in verba Pauli 1. Tim. 2. vers. 4. sic scribentem: Christus etiam pro gentibus mortuus est, & tu pro illis non orabis? illi non crediderunt, illi non voluerunt; ipse tamen partem suam fecit, sum penderet pro eis in cruce.

THEOREMA VNDECIMVM.

Est verò prædestinationis decretum in Christo ordinatum.

1. Absq; Christo placere Deo nemo potest; ita absq; misericordia unico hoc fundamento prædestinatus aut electus nemo. Sed in illo & per illum omnes, quotquot præordinati. Eph. 1. vers. 4. 7. 11. 2. Tim. 1. vers. 9.
2. Sed animadvertendum in duplici consideratione hic CHRISTVM venire; aut acquisiti meriti ratione, & sic patri totum mundum reconciliaffe dicitur 2. Cor. 5. vers. 9. 1. Ioh. 2. vers. 2. aut ratione apprehensionis & applicationis, prout in Evangelio oblata beneficia ab hominibus acceptantur, aut repudiantur; hanc distinctionem ponit Apostolus. Eph. 1. v. 4.

THEOREMA DVODECIMVM.

Promissiones de gratiâ DEI universali, deq; merito Christi universali in Evangelio, oblatae, sunt & ipsæ universales,

1. Tertia hæc est hypothesis ad antecedentem Dei voluntatem constabiliendam, Universalis Vocatio. Posteaquam enim ex superioribus duabus luce meridiana clarius est, Deum mortalium nemini salutem invidere: Sed omnibus ad illam aditum reparasse: jam porro videamus, & evincamus oportet, ad universale meritum Christi omnes, quotquot in Adam peccarunt, vocari.
2. Cujus melior ratio non erit, quam si scripturâ adhibeamus, ex ea testimonia sanam sententiam nostrâ confirmantia, profanam adversariorum refutantia producamus; quorum præcipua hæc sunt. Matt. 11. v. 28. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. cap. 28. vers. 19. Docete omnes gentes Luc. 24. vers. 47. Marc. 16. v. 16. Act. 17. vers. 30. Deus annunciat

nunciat hominibus, ut omnes undiquè respiciant. Col. 1. v. 28.
Nos (Apostoli) Christum annunciamus, admonentes O M N E M
hominem in O M N I sapientia, ut exhibeamus O M N E M ho-
minem perfectum in CHRISTO IESU.

3. De impiis & incredulis separatim loquuntur sequentia; Matt. 23.
v. 27. Quoties volui filios tuos congregare, sicut gallina pullos
suos sub alas, & noluisti Esa. 65. v. 2. Tota die expandi manus
meas ad populum non credentem & contradicentem. Prov. 1.
v. 24. Esa. 65. v. 12. cap. 66. v. 4. & Ier. 7. v. 14. Ex quibus
patet non modo omnes vocari Evangelij voce, sed & S E R I O
vocari, ut & Deus misericordissimus, invitatis ad nuptias non
venientibus, quasi protestando se excusat: Ecce prandium meum
paravi & omnia parata sunt, Venite ad nuptias. Matth. 22.
vers. 4. Et Nuptia quidem parata. vers. 8.

4. Priora hoc etiam comprobant. Nam si Deus serio vult omnes ho-
mines fieri salvos, & Christus pro omnibus mortuus est, invictum
etiam stat tertium, quod velit omnes ad gratiam suam vocari,
eisq; acquisita beneficia offerri.

5. Quod autem omnes non recipiunt oblatam in verbo gratiam, non
in culpa Deus est: sed ipsorum hominum malitia hi soli, qua se-
cundum Deum vocatio est universalis, particularem faciunt,
quatenus incuria hominum, aliquibus locis non actu predicatur;
deinde quatenus homines Epicuram verbum respuunt & fa-
stidiunt.

THEOREMA XIII.

Electio Filiorum Dei necessariò fidem in-
cludit.

1. Sequitur hoc ex superioribus. Nam quando confirmatum fuit, Chri-
stum nostra electionis esse unicum fundamentum, fides adjunga-
tur necesse est, quia hæc duo tam arctè coherent, ut Christus sine
fide, & fides sine Christo non possit esse salutaris. Et ita elegit

Deus homines in Christo, non omnes, pro quibus satisfecit; sed quos satisfactionem illam fide apprehensuros prescivit. Rom. 8.

2. Et ne quis dogma Papisticum obtendere queat, qui propter pravi-
sam fidem eiusq; fructus, bona opera scilicet prescita nos elegisse
Deum asserunt: videndum quomodo electionis pars sit fides. Ab-
sit ut statuamus aliquam qualitatem in nobis ad electionem quid
contulisse: sed quod superius dictum est, id hic dictum esto: Fi-
dem non ut qualitatem seu habitum in nobis, sed ut correlatum
relato suo Christo oppositum, electionis decretum ingredi, atq;
ad eò qua justificationis, easdem & predestinationis causas esse,
ut regula orthodoxa habet. Ut igitur isthic, ita & hic non ut
causa, sed ut medium subordinatum requiritur. Est enim ele-
ctio purè gratuita; ut & eam Apostolus non vereatur nominare
Misericordiam Rom. 9. vers. 16. Et Gratiam 2. Tim. 1. vers. 9.
Si autem ex gratia, jam non ex operibus.
3. Fidem verò ex hoc decreto exterminandam contra scripturam sa-
cram statuitur. 2. Thef. 2. vers. 11. ab Apostolo dicitur, quod
Deus nos elegerit ab initio ad salutem in sanctificatione spiritus
& Fide veritatis.
4. Fundamenta immobilia extrui possunt ex dictis Ioh. 5. vers. 13.
Eph. 1. vers. 9. Heb. 11. vers. 6. Impossibile est placere Deo
absq; fide. Et generalis est eaq; certissima verissima orthodoxy-
rum regula, quod Paulus semper cum hoc electionis decreto, pro-
posito, beneplacito coniungat & implicet mentionem, aut Gratia,
aut Christi Mediatoris, aut Fidei; sive sigillatim, sive uni-
versim.
5. In eandem sententiam, consentientibus Amb. Hyer. & alijs Pa-
tribus, orthodoxè scribit Fulgentius: Deus (inquit) predesti-
navit ad regnum, quos ad se prescivit misericordie pravenien-
tis auxilio redituros; & in misericordia subsequenti auxilio
mansuros.

THEO-

THEOREMA XIV.

Sed & finalem in fide perseverantiam Electio requirit.

1. *As electionis requisitum inter alia est Perseverantia finalis. Etenim electio seu electi assequuntur vitam aternam. Rom. 11. vers. 7. Qui autem vicerit, nec in certamine hujus mundi succubuerit, ei solum datur sedere in throno Christi. Apoc. 3. v. 21. Et qui in finem usq; perseveraverit, salvus erit. Matt. 10. v. 22. & 24. v. 13.*
2. *In hac verò controversia non solum Calviniani; sed etiam Pontificij à nostris dissentiunt, cum hi dubitandi ansam de salute sua electis præbent, eosq; non de perseverantia sua finali ante vita terminum certos esse posse: Illi semel verè renatis, omnem quicquid agendi licentiam spondent, dum eorum nullum gratia Dei, ne ad tempus quidem excidere, & nomen filij Dei amittere, intrepidè profitentur, etiamsi sexcenta quod dicitur scelerà atrocità & nefaria contra conscientiam admittant.*
3. *Sed Papistica dubitationi sese opponit Paulus & omnes cum ipso fideles. Rom. 8. vers. 38. 39. Certus sum, quia neq; mors, neq; vita, neq; principatus, neq; virtutes, neq; instantia, neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; profundum, neq; creatura ulla nos poterit separare à Charitate Dei, qua est in Christo Iesu Domino nostro.*
4. *Epicuræam sententiam alterius partis, similiter Apostolus suo exemplo reddit infirmam 1. Cor. 9. inquit: Castigo corpus meum & in servitutem redigo, ne dum alios doceo, ipse reprobus fiam. Et Christus ipse Luc. 11. vers. 24. immundum spiritum sapius rejici & tamen iterare viam ad pristinum domicilium, docet. Similia scripturarum testimonia hisce præmemoratis fermè clariora aut aquè clara exsant. Exod. 32. vers. 33. Ez. 18. vers. 5. 24. Rom. 11. vers. 22. 2. Pet. 2. vers. 18. Apoc. 2. vers. 6. Act. 8. vers. 22. Exempla horrendorum lapsuum sunt quam plurima,*

Davidis adulteri & homicide, de quo dicitur quod scortator non habet in regno cælorum partem. Eph. 5. vers. 5. Petri Christum abnegantis. Matth. 10. vers. 33.

5. Possunt igitur renati excidere gratia Dei, & quidem finaliter ut Saul, Judas. De Electis verò aliter scriptura statuit, qui etiam si sapius labi, & proprijs suis peccatis spiritum sanctum excutere possunt; in vera pœnitentia tamen ad Deum convertuntur, aliàs ex numero electorum eximendi, cum sint ἀντὶ ἐκλογῆς electum esse & ad vitæ finem perseverare.

6. Hi qui & quot sint, non est nostrum curiosè perscrutari. Igitur pro se quisq; certus Deo immortalis immortales gratias agamus, reliquos soli omniscientiæ suæ fallere nescienti committendo 2. Tim. 2. v. 19. Novit enim Deus, qui sint sui.

THEOREMA XV.

Electio igitur particularis sit necesse est.

1. Quod ex antea dictis facile judicare est, quia electio non est absq; fide eòq; finali, non etiam ea ad omnes, sed ad solos constanter fideles pertinet. Et scriptura voculas has prædestinationis & electionis his solummodo tribuit, qui in Fide Christi obdormiscunt; nec contrarius locus ex universa scriptura adduci poterit, ubi de electione & prædestinatione agitur, qui omnibus promiscuè hominibus siue credunt siue non, commode tribui possent. Et servator ipse queritur: Multos esse vocatos, Paucos electos. Matt. 20. v. 20. ex 22. v. 14.

THEOREMA XVI.

Ex opposito liquet, quod infideles justissimæ reprobationis censure submittantur.

1. Reprobatio illa antecedentem voluntatem non ingreditur, sed consequenti

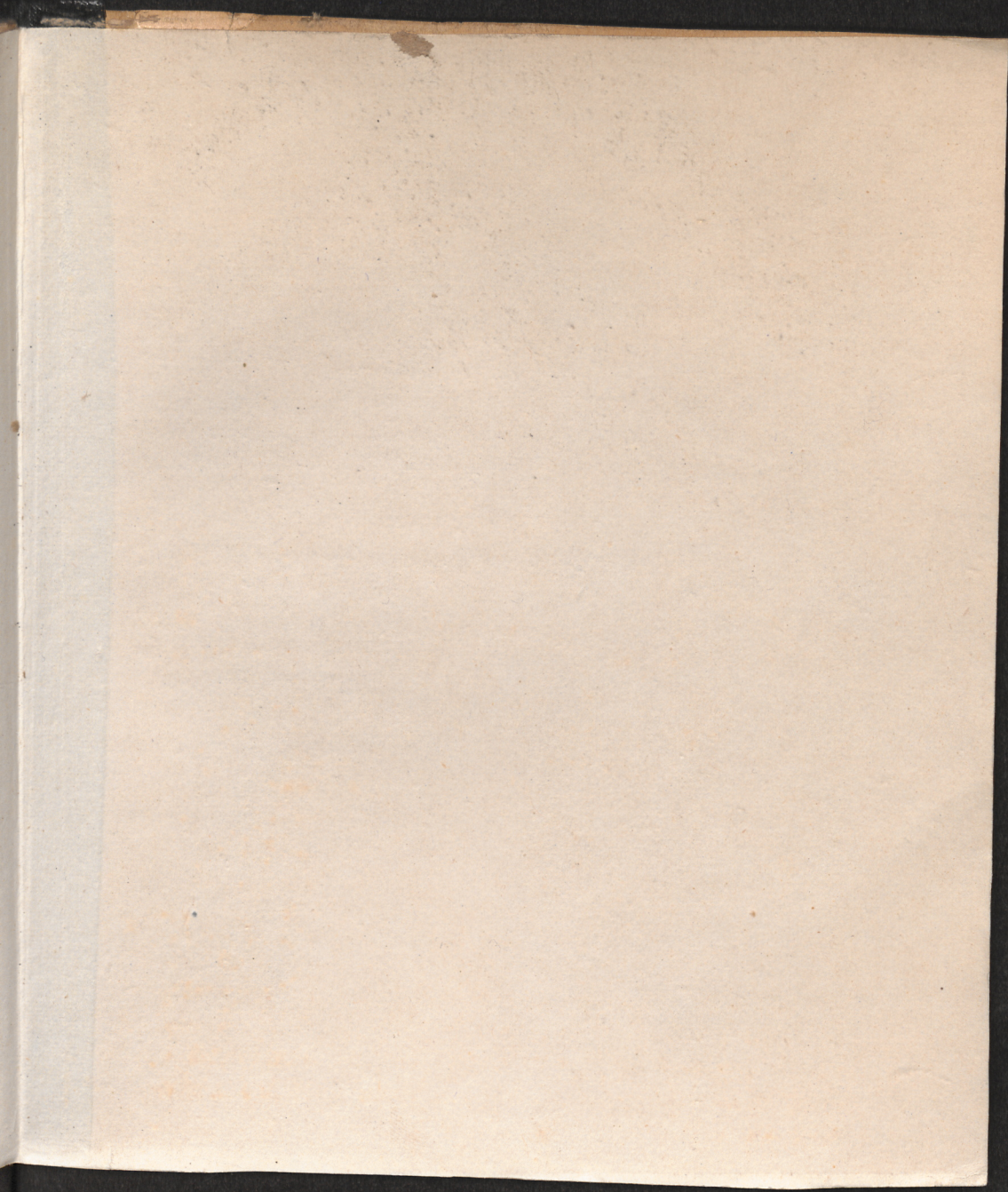
sequenti terminatur: Et est aeternum decretum divina voluntatis, secundum normam iudicij & iustitiae suae aeterno exitio punientis hos, quos impoenitentes & incredulos praecognovit. Atque hoc reprobationis decretum electionis opponit Christus ipse Marc. 16. v. 16. Qui crediderit & baptizatus fuerit salvus erit: Qui vero non crediderit, condemnabitur. Nihil ergo habent pro quod a vocis huius acerbitate abhorreant, impij, quod tremiscant, maxime.

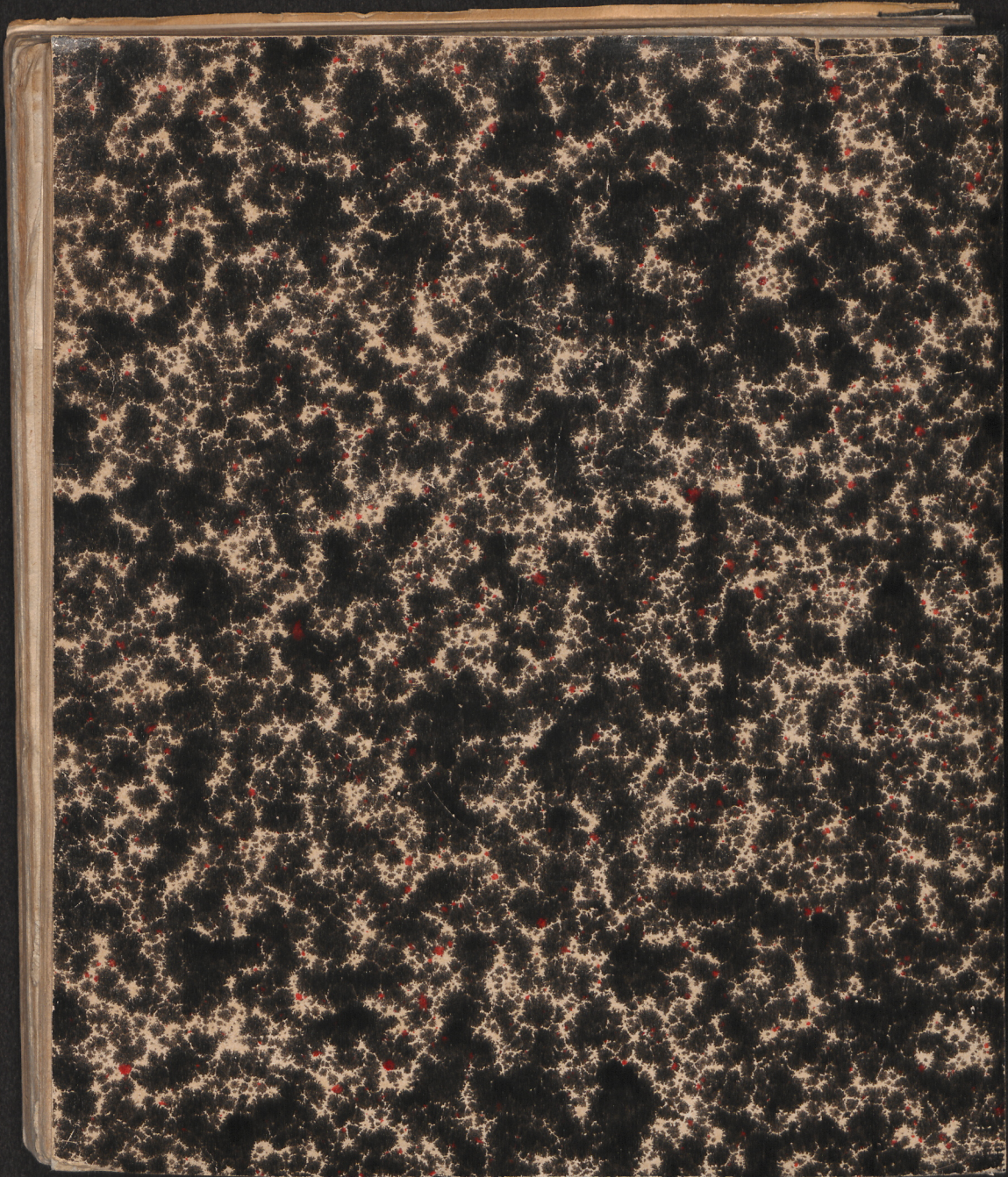
2. Hic ut alibi, toto pectore detestamur & execramur absolutum illud & dictu horrendum reprobationis decretum, cujus causam in sola ac nuda Dei voluntate, ejusque absoluto decreto omnes causas antegrediente, & nullam hominum impoenitentiam respiciente collocant: eosque hoc modo non solum reprobare: sed ad reprobationem creasse, impie & blasphemè, scribere & asserere non verentur Calviniani.
3. Qui eo ipso dogmate Deum aperte blasphemant peccati authorem. Ut enim electi non modo ad salutem: sed & salutis consequenda medium hoc est veram fidem Christi sunt destinati; ita si aeterno Dei ac immutabili & simplici decreto homines quidam ad aeternam damnationem sunt destinati; damnantur vero propter peccata, ipsis etiam attestantibus Calvinianis. Quis non animadvertit eos non solum modo ad damnationem, seu finem ultimum & peccato adequatum; sed etiam ad causam proximam, quae est peccatum, esse destinatos. Ut rectè Augustinus dixisse visus in Ench: cap. 99. Misereatur Deus magna bonitate, indurat nulla iniquitate, ut nec liberatus de suis meritis gloriatur, nec damnatus nisi de suis meritis conqueratur.
4. Et si absolutè Dei voluntate terminatur Reprobatio & electio, quid opus est causis intermediis, verbo, Fide &c. Non verò Deus indignus quorundam hominum reprobatione ad suam iustitiam demonstrandam, quam in Angelis lapsis sufficienter demonstravit.

5. Sed

5. Sed profana huic sententia nos ex sacris contra opponimus aliam reprobationis causam, eamq; solam & unicam, **INCREDULITATEM** videlicet damnatorum. Sicut hoc ipsum ante oculos nobis posuit Apostolus Paulus in exemplo Iudaeorum, quos propter solam incredulitatem excisos esse disertè docet Rom. 11. v. 20. Et ipse Deus à se culpam in se blasphemos hostes removeret passim. Ez. 18. vers. 23. & cap. 33. vers. 11. Hof. 13. v. 9. 2. Theß. 2. v. 10. 11.
6. De electorum certitudine, deq; numero electorum, & qua alia sunt in hoc Articulo subtiliter magis quàm salubriter ab adversariis nostri seculi mota, & contra omnem hanc doctrinam adducta, piè & modestè in ipsa
συζητήσει conferemus.

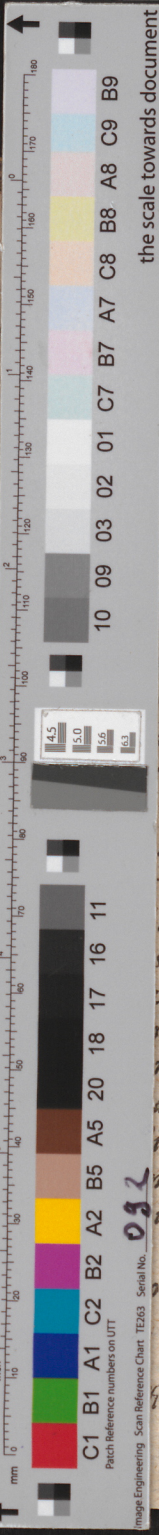

sequenti terminatur: Et est aternu
 luntatis, secundum normam iudicij &
 puniendi hos, quos impenitentes &
 Atq; hoc reprobationis decretum electio
 Marc. 16. v. 16. Qui crediderit &
 erit: Qui verò non crediderit, conde
 hent p̄y quod à vocis huius acerbitate
 tremiscant, maximè.

2. Hic ut alibi, toto pectore detestamur & e
 & dictu horrendum reprobationis decr
 la ac nuda Dei voluntate, ejusq; absol
 antegrediente, & nullam hominum i
 te collocant: eosq; hoc modo non solum re
 tionem creasse, impiè & blasphemè, se
 rentur Calviniani.

3. Qui eo ipso dogmate Deum aperitè blasph
 Vt enim electi non modo ad salutem:
 da medium hoc est veram fidem Chr
 aternam Dei ac immutabili & simplici d
 aternam damnationem sunt destinati;
 peccata, ipsis etiam attestantibus Calvi
 vertit eos non solum modò ad damnatio
 & peccato adequatum; sed etiam ad e
 peccatum, esse destinatos. Vt rectè
 in Ench. cap. 99. Miscretur Deus mag
 iniquitate, ut nec liberatus de suis m
 mnatus nisi de suis meritis conqueratur

4. Et si absolutà Dei voluntate terminat
 quid opus est causis intermediis, ve
 Deus indignit quorundam hominum
 stitiam demonstrandam, quam in Ang
 monstravit.

divina vo
 erno exitio
 recognovit.
 hristus ipse
 erit salvus
 hil ergò ha
 impij, quod

lutum illud
 ausam in so
 omnes causas
 respicien
 ad reprob
 ere non ve

i authorem.
 consequen
 nati; ita si
 s quidam ad
 verò propter
 non animad
 m ultimum
 am, que est
 ixisse visus
 durat nulla
 ur, nec da

& electio,
 Non verò
 ad suam ju
 ficienter de

s. Sed